

მედიაციის ეთიკის რეგულირების ფარგლები და ეთიკის სტანდარტით ბოჭვის აღრესატები

მედიაციის საკანონმდებლო მოწესრიგების კვალდაკვალ ეთიკის წესების დროული დადგენა შესაბამისი პრაქტიკის სრულფასოვანი განვითარებისათვის გარდაუვალი აუცილებლობაა. ეთიკის სტანდარტებით ბოჭვის აღრესატებად საერთაშორისო პრაქტიკაში განიხილავენ არა მხოლოდ მედიატორს, არამედ მედიაციაში მონაწილე მხარეთა წარმომადგენლებს, მესამე პირებს, მედიაციის ადმინისტრირების განმახორციელებელ სამედიაციო ცენტრებს – ე.წ. „სერვისპროვაიდერებს“. მედიაციის ეთიკის სტანდარტების არსებობა შესაბამისი სფეროს პროფესიად ფორმირების – „პროფესიონალიზაციის“ – მანიშნებელია, რამეთუ მისი წარმომადგენლები საკუთარ პროფესიულ ქცევებზე პასუხისმგებლობას კისრულობენ ზემოაღნიშნული სტანდარტების შესაბამისად.

სტატიაში განხილულია მედიაციის ეთიკის რეგულირების აუცილებლობა საქართველოში და არსებული გამოწვევები, ეთიკის ნორმების აღსრულების სირთულე, ეთიკის სტანდარტებით ბოჭვის სუბიექტები და იმ საკითხთა წრე, რომელთა მოწესრიგებაც მიზანშეწონილია, მოიცვას მედიაციის ეთიკის კოდექსმა.

საკვანძო სიტყვები: მედიაციის ეთიკა, მხარეთა თვითგამორკვევა, მიუკერძოებლობა, ინტერესთა კონფლიქტი, კომპეტენცია, კონფიდენციალურობა, პროცესის ხარისხი, რეკლამირება, მედიაციით მომსახურების საფასური, მედიაციის ხარჯები.

---

* სამართლის დოქტორი, თსუ-ის იურიდიული ფაკულტეტის ასისტენტ-პროფესორი. მადლობას ვუხდის გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახურს (DAAD) მონიჭებული კვლევითი სტიპენდიისთვის, რომლის ფარგლებშიც შესაძლებელი გახდა ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის, ბერლინის სახელმწიფო ბიბლიოთეკის და ჰამბურგის მაქს პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის ინსტიტუტის კვლევითი რესურსების გამოყენებით წინამდებარე პუბლიკაციის მომზადება.

„მედიაცია მოითხოვს ფორმალურ წესებს,
მაგრამ იმედი მაქვს, რომ ისინი ცოტაა.
წინააღმდეგ შემთხვევაში, ჩვენ დავკარგავთ არსს“**

I. შესავალი

საქართველოში მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის გზაზე აკადემიური სფეროს წარმომადგენლები და პრაქტიკოსები ერთსულოვნად თანხმდებიან, რომ ეთიკის წესების დროული დადგენა მედიაციის პრაქტიკის სრულფასოვანი განვითარებისთვის გარდაუვალი აუცილებლობაა.

ეთიკა, მისი არსის გათვალისწინებით, მოკლებულია ზუსტი განსაზღვრების შესაძლებლობას. ზოგადად, ის შეიძლება განიმარტოს როგორც გარკვეული პროფესიული ჯგუფისათვის აღიარებული ქცევის წესების ერთობლიობა.¹ „ეთიკურად ითვლება დამკვიდრებულ პროფესიულ სტანდარტებთან შესაბამისი ქცევა.“² „მისი შესწავლა გულისხმობს მორალური გადაწყვეტილებების კვლევას, მათი ავკარგიანობის განსაზღვრას მორალური ვალდებულებების თვალთახედვით.“³ „ტრადიციული სამართლებრივი განსაზღვრების შესაბამისად, ეთიკური მიემართება მორალურ ქცევას, ქმედებას, მოტივს ან პროფესიული ქცევის სტანდარტის მახასიათებლებს.“⁴

„ეთიკის ნორმების განმტკიცება შესაბამისი სფეროს პროფესიად ჩამოყალიბების მანიშნებელია,“⁵ რადგან „თვითრეგულირებადი პროფესიები, როგორც წესი, ითხოვენ მათი წარმომადგენლების განსაზღვრული ეთიკის ნორმებისადმი დაქვემდებარებას.“⁶ ეთიკის წესების დადგენა მეტყველებს, რომ შესაბამისი სფეროს წარმომადგენლები მზად არიან, იკისრონ პასუხისმგებლობა საკუთარ პროფესიულ ქმედებებზე.⁷

მედიაციის ეთიკა თვისებრივად განსხვავებულ კონცეპტუალურ ანალიზს მოითხოვს, რადგან აქ იურისტის პროფესიული ქცევის სტანდარტები და მედიატორის ეთიკის ნორმები ურთიერთგადაჯაჭვულია. „რთულია ეთიკური და მედიატორის საქმიანობის სტანდარტებთან შესაბამისი ქცევის განსხვავება. მაგალითად, მედიატორის კონფიდენციალურობასა და ნეიტრალურობასთან დაკავშირებული საკითხები იმთავითვე ეთიკურს მიემართება, თუმცა, მედიატორის პროფესიის განვითარებასთან ერთად, მათ შორის საზღვრები ბუნებრივად გაიმიჯნება.“⁸

** Letter from *Jacob A. Stein, Esq., Partner, Stein, Mitchell and Mezines, Washington, D.C. to Carrie Menkel-Meadow, Professor of Law, Georgetown University Law Center, April 29, 1997*, მითითებულია: *Menkel-Meadow C., The Silences of the Restatement of the Law Governing Lawyers: Lawyering as Only Adversary Practice, Georgetown University Law Center, 10 Geo. J. Legal Ethics 631, 1997, 631.*

¹ *Wilson B., Mediation Ethics: An Exploration of Four Seminal Texts, 12 Cardozo J. Conflict Resol., 2010-2011, 122.*

² *Merriam Webster's Collegial Dictionary 398 (10th ed., 1993)*, მითითებულია: *Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 395.*

³ იქვე.

⁴ *Black's Law Dictionary, 573, 7th ed. 1999.*

⁵ *Shapira O., A Theory of Mediator's Ethics, Cambridge University Press, 2016, 35; Schein E.H., Professional Education: Some New Directions, 1972, 8-9*, მითითებულია: *Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 395.*

⁶ *Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 395.*

⁷ *Pritchard M.S., Professional Integrity: Thinking Ethically, Univ. Pr. of Kansas, 2006, 87.*

⁸ *Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 396.*

„მედიაციის ეთიკის ნორმებით უმთავრესად იკრძალება ქცევა, რომელიც ემსახურება მედიატორის, მხარის, წარმომადგენლის ან მისი კლიენტის მიერ უსაფუძვლო და არასათანადო სარგებლის მიღებას“,⁹ ან უპირატესობის მოპოვებას სხვა პირების ხარჯზე.¹⁰ „ეთიკის სტანდარტების დადგენის აუცილებლობა თანაბრად მიემართება არა მხოლოდ მედიატორს, არამედ მედიაციაში მონაწილე მხარეთა წარმომადგენლებს და მესამე პირებს. ამასთან, უმნიშვნელოვანესია ეთიკური ვალდებულებების დადგენა მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაციებისთვისაც, რომლებიც ადმინისტრირებას უწევენ მედიაციით მომსახურებას“¹¹ და ამ გზით შესაბამისი პრაქტიკის განვითარებაზე მნიშვნელოვნად ზემოქმედებენ.

სტატიის განხილულია მედიაციის ეთიკის რეგულირების აუცილებლობა საქართველოში, არსებული გამოწვევები, ეთიკის ნორმების აღსრულების სირთულე, ეთიკის სტანდარტით ბოჭვის სუბიექტები და იმ საკითხთა წრე, რომლის მოწესრიგებაც მიზანშეწონილია, მოიცავს მედიაციის ეთიკის კოდექსმა.

II. მედიაციის ეთიკის რეგულირების აუცილებლობა და არსებული გამოწვევები

„ეთიკური ქცევის სტანდარტის არსებობა ბევრი პროფესიისთვის თვისებრივი მახასიათებელია, თუმცა მედიატორის ქცევის წესების დადგენა იმთავითვე გულისხმობს კონცეპტუალურ წინააღმდეგობას მედიაციის ბუნებასთან, რამეთუ მისი არსობრივი ნიშნული ნებაყოფლობითობა და არამბოჭავი ხასიათია, ხოლო პროცესის მოქნილობა – მედიაციის ერთ-ერთი უმთავრესი უპირატესობა.“¹²

„მედიაციის პროცესის მოქნილობა განაპირობებს ფართო სპექტრის დავების მედიაციის ფარგლებში გადაწყვეტის შესაძლებლობას. მკაცრი ქცევის წესების დადგენა მედიატორს ამ მოქნილობას დააკარგვინებს.“¹³ „განსხვავებული სტილისა და ტექნიკის მედიაციისთვის განვითარების შესაძლებლობის მისანიჭებლად აუცილებელია მედიაციის ეთიკის სტანდარტების ელასტიკურობის უზრუნველყოფა. როგორც ეთიკური ნორმებისათვის არათავსებადია ზედმეტი მოქნილობა, ისე მედიაციისათვის არსობრივად შეუსაბამოა გარკვეული ჩარჩოების, სტანდარტების დაწესება და მათი მკაცრი აღსრულების უზრუნველყოფა.

ვინაიდან მედიაცია ინტერდისციპლინურ სფეროსთან დაკავშირებული კატეგორიაა, რომელიმე მომიჯნავე პროფესიული ეთიკის სტანდარტების ავტომატური გავრცელება მასზე, ბუნებრივია, არ იქნება გამართლებული. ასევე, არ შეიძლება ითქვას, რომ მედიატორები მათი თავდაპირველი, ძირითადი პროფესიის ეთიკის წესებით უნდა იყვნენ შებოჭილნი, რამეთუ ეს წესები შესაძლებელია, უადგილო, შეუთავსებელი აღმოჩნდეს მედიაციის კონტექსტისათვის.¹⁴

მედიაციის ეთიკის სტანდარტების დადგენის პროცესში მნიშვნელოვან არსობრივ დაბრკოლებად შესაძლებელია განხილულ იქნეს მედიაციის სფეროს ინტერდისციპლინური ხასი-

⁹ Riskin L.L., *Awareness and Ethics in Dispute Resolution and Law, Why Mindfulness Tends to Foster Ethical Behavior*, Tex. L. Rev., Vol. 50:493, 2009, 496-498.

¹⁰ Shapira O., *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 187.

¹¹ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 396.

¹² იქვე.

¹³ იქვე, 400.

¹⁴ იქვე, 397.

ათი, წესების აღსრულების უზრუნველყოფის მკაცრი მექანიზმებისა და სანქციების დაუშვებლობა, თავად მედიაციის რეგულირებისადმი დაქვემდებარებისა და მისი აუცილებლობის დასაბუთების სირთულე.¹⁵

ეთიკური დილემა წარმოიშობა მაშინ, როდესაც მედიატორი, თავისი პროფესიიდან გამომდინარე, შეზღუდულია სხვა პროფესიის, მაგალითად: ექიმის, იურისტის, ფსიქოლოგის, პედაგოგის, პროფესიული ეთიკის სტანდარტებით და გამოსაყენებელი ქცევის წესების განსაზღვრის საკითხი დგება დღის წესრიგში. შესაბამისად, „ქცევის წესების კონკურენციასთან ერთად მნიშვნელოვანი ხდება უფლებამოსილი ინსტიტუციის განსაზღვრა, რომელსაც შეეძლება, ამოქმედოს სანქციები და პასუხისმგებლობის ზომები ეთიკის წესების დარღვევაზე რეაგირების სახით.“¹⁶ ზოგადად, ეს ინსტიტუცია შეიძლება იყოს მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაცია, სააგენტო, მედიატორთა ასოციაცია, სავალდებულო მედიაციის განმახორციელებელი სასამართლო და სხვ. თუმცა, როდესაც მედიატორი იმავდროულად სხვა პროფესიის ეთიკის ნორმებითაც არის შეზღუდული, პასუხისმგებლობის დამკისრებელი სუბიექტის განსაზღვრა ერთმნიშვნელოვნად შეუძლებელია.

ნებისმიერი სფეროს ეთიკისათვის საერთო არაჯეროვნების, სიცრუის, ინტერესთა კონფლიქტისა და არაკეთილსინდისიერების პრევენციის მიზანი. თუმცა, საერთო ჯამში, სხვა სფეროს პროფესიული სტანდარტები არათუ არსობრივად შეუთავსებელია მედიაციასთან, არამედ ხშირად პირდაპირ ეწინააღმდეგება მედიატორის ნეიტრალურობის პრინციპს,¹⁷ რაც კიდევ ერთხელ გამოკვეთს მედიაციის სფეროში დამოუკიდებელი ეთიკური სტანდარტების დადგენის აუცილებლობას.¹⁸

ეთიკის რეგულირება პირდაპირ უკავშირდება შესაბამისი წესების აღსრულების უზრუნველყოფას. ეთიკის, როგორც სამართლებრივად არამბოჭავი¹⁹ სტანდარტების, აღსრულების საკითხთან დაკავშირებით არსებობს მიდგომა, რომ ეთიკის კოდექსის, როგორც ასეთის, დამტკიცება დავის გადაწყვეტის სფეროში მოქმედი მსხვილი და გავლენიანი ორგანიზაციების²⁰ მიერ²¹ თავისთავად უზრუნველყოფს მედიატორთა ამ წინდახედულებისა და ქცევის სტანდარტებით შებოჭვას.²² თუმცა, განსხვავებული მოსაზრების თანახმად, წესების შესრულებისათვის აუცილებელია, პასუხისმგებლობის ზომების განსაზღვრა, როგორებიცაა: მედიატორის ლიცენზიის ჩამორთმევა, საქმიანობის შეზღუდვა, მედიატორთა ასოციაციების მიერ დისციპლი-

¹⁵ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 400.
¹⁶ იქვე, 401.
¹⁷ იქვე, 397.
¹⁸ პროცესში მედიატორად მონაწილე ადვოკატის ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის წესებით ბოჭვის საკითხზე იხ. *Furlan F., Blumstein E., Hofstein D.N.*, *Ethical Guidelines for Attorney-Mediators: Are Attorneys Bound by Ethical Codes for Lawyers When Acting as Mediators?*, 14 J. Am. Acad. Matrimonial Law, 1997, 267-331.
¹⁹ *Ware S.J.*, *Principles of Alternative Dispute Resolution*, 2nd ed., Concise Hornbook Series, Thomson West, 2007, 323.
²⁰ როგორც იყო, მაგალითად, მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების მიმღები აშშ-ის არბიტრაჟის, ადვოკატთა და კონფლიქტების მოგვარების სამი ასოციაცია.
²¹ *Young M.*, *Rejoice! Rejoice! Rejoice, Give Thanks and Sing: ABA, ACR and AAA Adopt Revised Model Standards of Conduct for Mediators*, *Appalachian Journal of Law*, Vol. 5, 2006, 195.
²² *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 10.

ნური პასუხისმგებლობის დაკისრება, საჭიროების შემთხვევაში, სისხლის ან სამოქალაქო პასუხისმგებლობაში მიცემა.²³

ზემოაღნიშნული გამოწვევების მიუხედავად, იმ გავლენის გათვალისწინებით, რაც მედიაციამ შეიძლება მოახდინოს პიროვნებათა ცხოვრებაზე, მედიატორის ქცევის რეგულირება გარდაუვალი აუცილებლობა ხდება. ამიტომაც, ხსენებული ორი მნიშვნელოვანი ინტერესის დაცვის გათვალისწინებით, მედიატორის ქცევის მონესრიგება უნდა განხორციელდეს მისთვის მოქმედების თავისუფლების გარკვეული ფარგლების შენარჩუნებით.²⁴

ამასთან, მედიატორის ქცევის ეთიკურად შეფასება მედიაციის მონაწილე სხვა პირების მხრიდან და პროფესიული ავტორიტეტის, რეპუტაციის დაცვა შეუძლებელია გარკვეული ნუსების არსებობის გარეშე. ამიტომაც ეთიკური ქცევის სტანდარტების დადგენა იმთავითვე არა მხოლოდ მედიაციაში მონაწილე სხვა პირების, არამედ თვით მედიატორის დაცვის უზრუნველყოფის მექანიზმია.

III. მედიატორთა ეთიკის კოდექსის რეგულირების ფარგლები

1. აშშ-ისა და ევროპის ქვეყნებში მოქმედი ეთიკის კოდექსები და რეგულირების საერთო სტანდარტები

მედიაციის ეთიკის სტანდარტების შემუშავებისას მნიშვნელოვანია დადგინდეს იმ საერთო საკითხთა წრე, ფარგლები, რომლებიც საზღვარგარეთის ქვეყნების უმრავლესი ეთიკის კოდექსის მონესრიგების სფეროში ექცევა.²⁵ ევროკავშირის მასშტაბით მოქმედებს მედიატორთა ქცევის ევროპული კოდექსი.²⁶ დამოუკიდებელი კოდექსები მიიღეს, მაგალითად, სახელმწიფოებმა: ავსტრიამ, ბულგარეთმა, საბერძნეთმა, პოლონეთმა, მალტამ, რუმინეთმა.²⁷ ცალკე უნდა გამოიყოს იურიდიული საზოგადოების (ინგლისი და უელსი) სამოქალაქო და კომერციული მედიაციის პრაქტიკის კოდექსი,²⁸ იურიდიული საზოგადოების (ინგლისი და უელსი) საოჯახო მედიაციის პრაქტიკის კოდექსი²⁹, დავების ეფექტიანი გადაწყვეტის ცენტრის (CEDR) ქცევის კოდექსი ნეიტრალური პირებისათვის³⁰, *Mediation College*-ის მედიატორების პრაქტიკის კოდექსი

²³ ფლორიდის უზენაესმა სასამართლომ აშშ-ის მასშტაბით პირველად დაასაბუთა ეთიკის წესების აღსრულების მექანიზმების განმტკიცების აუცილებლობა. ამ საკითხთან დაკავშირებით დაწერილებით იხ. *Bernand P., Garth B. (eds.), Kovach K.K., Enforcement of Ethics in Mediation in ABA Section of Dispute Resolution, Dispute Resolution Ethics, A Comprehensive Guide, 2002.* იხ. ასევე, *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 435.*

²⁴ *Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 396.*

²⁵ მაგალითად, მათი განსაზღვრის მიზნით, აშშ-ის ფლორიდის შტატში ჩატარდა 80 მედიატორის გამოკითხვა იმ საკითხების შესახებ, რომლებმაც ისინი ეთიკური დილემის წინაშე დააყენა. იხ. *Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 402.*

²⁶ *European Code of Conduct for Mediators, 2004, <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf>.*

²⁷ *Esplugues C., Louis M., New Developments in Civil and Commercial Mediation, Global Comparative Perspectives, Ius Comparatum, Springer International Publishing Switzerland, 2015, 55.*

²⁸ *Law Society (England and Wales) Code of Practice For Civil/Commercial Mediation, 2009.*

²⁹ *Law Society (England and Wales) Code of Practice For Family Mediation, 2009.*

³⁰ *CEDR Solve Code of Conduct for Neutrals, 2008.*

სი³¹, *Core Solutions Group*-ის მედიატორთა ქცევის კოდექსი (შოტლანდია)³², *Civil Mediation Council*-ის კოდექსის პროექტი მედიატორთა პრაქტიკისთვის³³, *NMI* (ჰოლანდია) მედიატორთა ქცევის კოდექსი,³⁴ *Cepani*-ის (ბელგია) მედიატორთა ეთიკური ქცევის წესები³⁵ და *IMI*-ის პროფესიული ქცევის კოდექსი.³⁶

ჩამოთვლილ ეთიკის კოდექსთა უმრავლესობა აერთიანებს ისეთი საკითხების მოწესრიგებას, როგორებიცაა: ინტერესთა კონფლიქტი, მიუკერძოებლობა, ნეიტრალურობა, მედიატორის როლი, მხარის თვითგამორკვევა, ოჯახისა და ბავშვის ინტერესების დაცვა, პროცესის ხარისხი, მედიატორის მიერ პროცესზე უარის საფუძვლები, კვალიფიკაცია, აკრედიტაცია, დაზღვევა, კონფიდენციალურობა, მედიაციის ხარჯები/მომსახურების ანაზღაურება, მედიაციის რეკლამირება, პროფესიული მოვალეობები.³⁷

ეთიკის წესების დადგენის სფეროში პირველ ლიდერად, აშშ-ის მასშტაბით, შეიძლება ჩაითვალოს კოლორადოს შტატის დავების გადანყვეტის ცენტრი³⁸, რომელმაც 1982 წელს პირველად შეიმუშავა მედიატორთა ქცევის კოდექსი. ეს აქტი ამავე წელს მიიღო კოლორადოს მედიაციის საბჭომ³⁹ და სხვა მსგავსი ტიპის ორგანიზაციებმა. 1986 წელს მსხვილმა ინტერდისციპლინურმა ასოციაციამ – დავების გადანყვეტის სპეციალისტების საზოგადოებამ (*SPIDR*)⁴⁰ – მიიღო ეთიკის წესები და გაავრცელა მათი მოქმედება დავის გადანყვეტის პროცესში მონაწილე ყველა ნეიტრალურ პირზე, მათ შორის მედიატორზე.⁴¹ მას შემდეგ აშშ-ის მასშტაბით მიღებულ იქნა ეთიკის მომწესრიგებელი 100-ზე მეტი აქტი, როგორც ზოგადად მედიაციის, ისე მის დარგობრივ სფეროებში.⁴²

აშშ-ის მასშტაბით მიღებულ ეთიკის კოდექსთა შორის მნიშვნელოვნად გამოირჩევა მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტები⁴³, რომლებიც საერთოა ყველა სფეროს მედიაცი-

³¹ College of Mediators Code of Practice For Mediators, <www.collegeofmediators.co.uk>.

³² Core Solutions Group Code of Conduct for Mediators, Scotland, <www.core-solutions.com>.

³³ Civil Mediation Council – Draft Code of Good Practice for Mediators, 2009.

³⁴ Code of Conduct for NMI Registered Mediators, <www.nmi-mediation.nl>.

³⁵ Cepani (Belgium) Rules of Good Conduct, <www.cepani.be>.

³⁶ IMI Code of Professional Conduct, <www.IMImediation.org>.

³⁷ Riskin L. L., Awareness and Ethics in Dispute Resolution and Law, Why Mindfulness Tends to Foster Ethical Behavior, Tex. L. Rev., Vol. 50:493, 2009, 498; Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 402.

³⁸ CDR Associates in Boulder, Colorado.

³⁹ Colorado Mediation Council.

⁴⁰ Society of Professionals in Dispute Resolution იყო ყველაზე მსხვილი ინტერდისციპლინური ასოციაცია, რომელიც შეუერთდა სხვა ორგანიზაციებს კონფლიქტების გადანყვეტის ასოციაციის (Association of Conflict Resolution (ACR)) დაფუძნების მიზნით. იხ. Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 397.

⁴¹ Kovach K.K., Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 397.

⁴² Standards for Private and Public Mediators in the State of Hawaii, 1986 (revised in 2003); ABA Model Rules of Professional Conduct and ABA Model Code of Professional Responsibility, 1983; A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002; Standards of Practice for Lawyer Mediators in Family Disputes (Adopted by the House of Delegates of the American Bar Association, August 1984); Special Standards of Practice for Postal Service Mediations, 1998; Academy of Family Mediators, Texas Association of Mediators (TAM), National Association of Social Workers and other providers' Ethical Guidelines for Mediators და სხვ.

⁴³ Model Standards of Conduct for Mediators, AAA, ABA, ACR, 1994, Revised 2005. ეს აქტი მიღებულ იქნა 1994 წელს აშშ-ის არბიტრაჟის, ადვოკატთა და კონფლიქტების მოგვარების სამი ასოციაციის

ისტვის.⁴⁴ წინამდებარე სტატიაში მედიაციის ეთიკის კოდექსის რეგულირების ფარგლები, მისი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, სწორედ ამ აქტის მაგალითზე იქნება განხილული.

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტები განამტკიცებს შემდეგ 9 პრინციპს: მხარეთა თვითგამორკვევას, მიუკერძოებლობას, ინტერესთა კონფლიქტს, კომპეტენციას, კონფიდენციალურობას, პროცესის ხარისხს, მედიაციის რეკლამირებას, მომსახურების საფასურს/სხვა ხარჯებს და მედიაციის პრაქტიკის განვითარებას.⁴⁵

2. მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტებით განმტკიცებული პრინციპები

2.1. მხარეთა თვითგამორკვევა (Self-determination)

მხარეთა თვითგამორკვევა მედიაციის ფუნდამენტური საფუძველია,⁴⁶ რომელიც მედიატორთა ქცევის მოდელურ სტანდარტებში პირველი წესის სახით არის განმტკიცებული. 1994 წლის აქტში, 2005 წელს განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად, მხარეთა თვითგამორკვევის უფლება შემოიფარგლება არა მხოლოდ მედიაციის დასასრულს მხარეთა მიერ გადაწყვეტილების მიღების თავისუფლებით, არამედ ვრცელდება მედიაციის პროცესის მოსამზადებელ სტადიაზე და შემდგომ მის ყველა მნიშვნელოვან ეტაპზე.⁴⁷

სასამართლო მედიაციის დროს მხარეთა მიერ შეთანხმების მიღწევა სასამართლოს მხრიდან იმთავითვე ფოკუსირებული მოლოდინია. ასეთი მოლოდინი სასამართლოს ხშირად აქვს მედიატორის მიმართაც. ეს ერთგვარი „წენჭი“, ბუნებრივია, აჩენს საფრთხეებს მხარეთა ნების ავტონომიისა და თვითგამორკვევის უფლების სრულად რეალიზების კუთხით⁴⁸ და უარყოფით გავლენას ახდენს მედიატორის ცენტრალურ ვალდებულებაზე – ნაახალისოს მხარეთა თვითგამორკვევის პროცესი.⁴⁹

მხარის თვითგამორკვევა, მედიატორის ნეიტრალურობა და მის მიერ პროფესიული რჩევის მიცემის შეზღუდვა ურთიერთგანმავლობებელ კავშირშია ერთმანეთთან, რაც ხშირად გავლენას ახდენს მედიატორის როლისა და ჩართულობის ფარგლებზე მედიაციის პროცესში.

მიერ. 2005 წლის სექტემბერში იმავე ორგანიზაციების მიერ აღნიშნულ აქტში განხორციელდა ცვლილებები, რითაც იგი შეუსაბამეს მედიაციის პრაქტიკას.

⁴⁴ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 612.*

⁴⁵ *Sherill J.A., Ethics for Lawyers Representing Clients in Mediation, 6 Am. J. Mediation, 2012, 29-30; Ware S.J., Principles of Alternative Dispute Resolution, 2nd ed., Concise Hornbook Series, Thomson West, 2007, 323.*

⁴⁶ *Bartlett F., Mortensen R., Tranter K., Alternative Perspectives on Lawyers and Legal Ethics, Reimagining the Profession, Routledge Research in legal Ethics, London and New-York, 2011, 207; Waldman E., Mediation Ethics, Cases and Commentaries, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 12; Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard I (1).*

⁴⁷ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 617, 619.*

⁴⁸ *Welsh N., The Thinning Vision of Self-determination in Court-Connected mediation: the Inevitable price of Institutionalization, Harvard Negotiation Law Review, Vol. 6, 2001, 1; Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 619; Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard I (B).*

⁴⁹ *Shapira O., A Theory of Mediator's Ethics, Cambridge University Press, 2016, 161; Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 619-620, 622.*

კერძოდ, თუ მხარეს არ აქვს სათანადო ცოდნა მედიაციით განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით,⁵⁰ რამდენად უფლებამოსილია მედიატორი, მიანოდოს მას შესაბამისი სამართლებრივი, ფინანსური თუ ტექნიკური შინაარსის ინფორმაცია, ან მისცეს რჩევა? ამ შემთხვევაში ერთმანეთს უპირისპირდება მედიატორის ნეიტრალურობის ვალდებულება და, ამასთანავე, მისი მხარეთათვის ხელშეწყობის მოვალეობა ინფორმირებული გადანყვეტილების მისაღებად.⁵¹

თუ მედიატორმა უნდა წაახალისოს მხარეთა ნების ავტონომიასა და თვითგამორკვევაზე დამყარებული პროცესი, მაშინ მან უნდა უზრუნველყოს, რომ მხარეთა მიერ გადანყვეტილება მიიღებოდეს სათანადო ინფორმაციის ფლობისა და გაცნობიერების გათვალისწინებით.⁵² ხშირად მედიაციის პროცესში მაღალია მხარის სამართლებრივი ინფორმაციის საჭიროება. თუ იქნება მოლოდინი მედიატორისგან ამგვარი ინფორმაციის გაცემისა, მაშინ „შესაძლებელია, მისი როლი მნიშვნელოვნად დაუახლოვდეს წარმომადგენლის პროფესიულ ვალდებულებას. ასეთ შემთხვევაში მედიატორისა და წარმომადგენლის როლი ურთიერთმფარავი ხდება, რაც, ეთიკის თვალსაზრისით, ბევრ წინააღმდეგობას აჩენს.“⁵³

აშშ-ის მოდელური სტანდარტები საოჯახო და განქორწინების მედიაციის პრაქტიკის შესახებ⁵⁴ დასაშვებად მიიჩნევენ მედიატორის მიერ ინფორმაციის მიწოდების შესაძლებლობას მისი გამოცდილებისა და ტრენინგით მიღებული ცოდნის ფარგლებში, მაგრამ იმ დათქმით, რომ იგი არ იქნება სამართლებრივი შინაარსის.⁵⁵ ეს სტანდარტები მედიატორს ანიჭებს უფლებამოსილებას, გავიდეს პროცესიდან, თუ მხარეები აპირებენ გაუცნობიერებელი გადანყვეტილების მიღებას, ან თუ ერთი მხარე ცდილობს, გამოიყენოს მედიაციის პროცესი მეორე მხარეზე უსამართლო უპირატესობის მოსაპოვებლად.⁵⁶ ამ მიდგომის საპირისპიროდ, ალაბამის ეთიკის კოდექსის მოლოდინია, რომ „მედიატორი განიხილავს მხარეებთან განქორწინების შემთხვევაში ქონების განაწილების შესახებ სასამართლოს შესაძლო და სავარაუდო გადანყვეტილებას.“⁵⁷

დომინირებული მიდგომის თანახმად, მედიატორმა მხოლოდ უნდა წაახალისოს მხარეთა მიერ დამოუკიდებელი სამართლებრივი კონსულტაციის მიღება ადვოკატისგან ან წარმომადგენლის ჩართულობა⁵⁸ სამართლებრივი რისკების პრევენციისთვის. მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტები სწორედ ხსენებულ მიდგომას ავითარებს.⁵⁹ თუმცა ამის უარყოფით შე-

⁵⁰ მედიაციაში არაინფორმირებული მხარის მონაწილეობის შესახებ იხ. *Herring J.*, *Legal Ethics*, Oxford University Press, Great Britain, 2014, 310.

⁵¹ *Shapira O.*, *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 161; *Kovach K.K.*, *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 403.

⁵² *Nolan-Haley J.*, *Informed Consent in Mediation: A guiding Principle for Truly Educating Decision-making*, *Notre Dame Law Rev.*, Vol. 74, 1999, 775. იხ. ასევე, *Bush R. A. B.*, *Efficiency and Protection or Empowerment and Recognition? The Mediator's Role and Ethical Standards in Mediation*, *Fla. Law Rev.*, Vol. 41, 1989, 253, 278.

⁵³ *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 13.

⁵⁴ *Model Standards of Practice for Family and Divorce Mediation*, 2000.

⁵⁵ იქვე, *Standard VI (B)*, 2000.

⁵⁶ მედიატორის უფლების შესახებ სათანადო საფუძვლების არსებობისას შეაჩეროს, შეწყვიტოს ან გავიდეს პროცესიდან. იხ. *Riskin L.L.*, *Awareness and Ethics in Dispute Resolution and Law, Why Mindfulness Tends to Foster Ethical Behavior*, *Tex. L. Rev.*, Vol. 50:493, 2009, 498.

⁵⁷ *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 12.

⁵⁸ *Bush R. A. B.*, *Efficiency and Protection or Empowerment and Recognition? The Mediator's Role and Ethical Standards in Mediation*, *Fla. Law Rev.*, Vol. 41, 1989, 253, 280.

⁵⁹ *Model Standards of Conduct for Mediators*, 2005, *Standard I (2)*.

დეგად ისიც განიხილება, რომ ადვოკატის ჩართულობა ან დამოუკიდებელი ექსპერტის მოწვევა საქმის სამართლებრივად შესაფასებლად ხშირად მხარეებისთვის მედიაციის ხარჯების მნიშვნელოვან ზრდას განაპირობებს.⁶⁰

მედიაციის ეთიკურ პრინციპებს შორის არ არსებობს რაიმე დადგენილი იერარქია, არ შეიძლება, წინასწარ განისაზღვროს რომელიმე სტანდარტის იმთავითვე აღიარებული პრიმა ფაქტორი უპირატესობა და უნივერსალურობა.⁶¹ მედიაციის ფუნდამენტურ პრინციპებს შორის გონივრული ბალანსის დაცვით უნდა შეფასდეს კონკრეტული პრინციპის გამოყენების ფარგლები საქმის ინდივიდუალიზაციის პირობებში. მაგალითად, თვითგამორკვევის უფლება დომინირებულად შეიძლება იყოს წარმოდგენილი იმ საქმეებში, სადაც მხარეები თანაბრად არიან კომპეტენტურები და ინფორმირებულები მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ და მათ მიერ მისაღები გადაწყვეტილება გავლენას არ ახდენს მესამე პირების ან საზოგადოების ინტერესებზე, მაშინ, როდესაც პროცესის სამართლიანობა და ხარისხი მნიშვნელოვან და წამყვან პრინციპად წარმოდგება, როდესაც მხარეთა შეთანხმება გავლენას ახდენს იმ პირების კეთილდღეობაზე, რომლებიც არ იმყოფებიან მოლაპარაკების მაგიდასთან და არ არიან ჩართულნი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.⁶²

2.2. მიუკერძოებლობა (Impartiality)

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების თანახმად, მედიატორმა პროცესი უნდა წარმართოს მიუკერძოებლად⁶³ და თავიდან აიცილოს ისეთი ქცევა, რომელიც ქმნის ამგვარ შთაბეჭდილებას.⁶⁴

მედიატორისთვის დაუშვებელია მიკერძოება ან უპირატესობა, რომელიც ემყარება მედიაციის მონაწილის პიროვნულ მახასიათებლებს, განათლებას, ღირებულებებს, რწმენას, მედიაში მონაწილეობის ხასიათს ან ნებისმიერ სხვა ფაქტორს. მნიშვნელოვანია, რომ, ამ სტანდარტების თანახმად, მიუკერძოებლობა მიემართება არა მხოლოდ მხარეს, არამედ მედიაციის ნებისმიერ მონაწილეს.⁶⁵

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტები უფლებას ანიჭებს მედიატორს, უარი თქვას პროცესში მონაწილეობაზე და შემდგომში ნებისმიერ ეტაპზე გავიდეს პროცესიდან, თუ მისი მხრიდან შეუძლებელია მიუკერძოებლობის პრინციპის დაცვა.⁶⁶ მოდელური სტანდარტების რეფორმის გაერთიანებულმა კომისიამ განიხილა საკითხი, რამდენად მიზანშეწონილი იყო, მედიაციიდან გასვლის უფლების გამოყენებას წინაპირობის სახით დამატებოდა დათქმა, „იმ პირობით, რომ პროცესზე უარი შესაძლებელია რომელიმე მხარის ინტერესებისათვის ზიანის

⁶⁰ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 403.

⁶¹ Shapira O., *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 118.

⁶² Waldman E., *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 14.

⁶³ Alfini J.J., *Press Sh. B., Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 418.

⁶⁴ Shapira O., *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 187.

⁶⁵ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard II (B) (1); Alfini J.J., *Press Sh. B., Stulberg J.B.*, *Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 621.

⁶⁶ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard II (A) (C).

მიუყენებლად“.⁶⁷ საბოლოოდ, კომისიამ ამ წინაპირობის განსაზღვრა მედიაციიდან გასვლის უფლების გამოყენებისათვის მიზანშეწონილად არ მიიჩნია.⁶⁸

2.3. ინტერესთა კონფლიქტი (Conflicts of Interest)

ინტერესთა კონფლიქტის საკითხი პირდაპირ დაკავშირებულია მედიატორის ნეიტრალურობასა⁶⁹ და მიუკერძოებლობასთან.⁷⁰ ნეიტრალურობის პრინციპი აღიარებულია მედიაციის იდეოლოგიის კონსტიტუციურ საფუძვლად. ის აუცილებელი წინაპირობაა არა მხოლოდ მედიაციის პროცესის სათანადოდ წარმართვისთვის, არამედ, ზოგადად, დავის გადაწყვეტის ფორმის მედიაციად სახელდებისთვის. მედიატორის მიერ ნეიტრალურობის დაუცველობა მედიაციის არსებობას ფუნდამენტურ საფუძველს აცლის.⁷¹

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების რეგულირებიდან განსაკუთრებით უნდა გამოიყოს მედიატორის ვალდებულება, წინასწარ უარი თქვას მედიაციის პროცესზე, ან – შემდგომში, მისი აუცილებლობის წარმოშობისთანავე, არსებული თუ პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევაში. თუ ორივე მხარე, მიუხედავად მედიატორის მიერ შესაბამისი გარემოების გამჟღავნებისა, თანხმობას აცხადებს პროცესში მის ჩართულობაზე, მედიატორს ენიჭება უფლებამოსილება, განაგრძოს პროცესში მონაწილეობა.⁷² თუ მედიატორის ინტერესთა კონფლიქტი საფრთხეს უქმნის თვით მედიაციის პროცესის ურღვევობას და კეთილსინდისიერებას, მაშინ მედიატორი უნდა ჩამოსცილდეს პროცესს იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც არსებობს მხარეთა გამოკვეთილი თანხმობა მისი მონაწილეობის შესახებ.⁷³

„მნიშვნელოვანია: მედიატორის ნეიტრალურობა რამდენად გულისხმობს მედიაციის მონაწილე პირის მიმართ მედიატორის მიერ მომავალში სხვა ტიპის, მაგალითად, სამართლებრივი, ფინანსური კონსულტაციის ან სხვა მომსახურების განევის უფლებამოსილების შეზღუდვას; დასაშვებია თუ არა, მედიატორმა წარმართოს მედიაციის პროცესი, რომლის მხარე მისი ყოფილი პარტნიორი, კლიენტი ან სხვაგვარად დაკავშირებული პირია, თუ წარსული ურთიერთობის შინაარსი არავითარ შემხებლობაში არ არის მედიაციით განსახილველ დავასთან?“⁷⁴ მაგალითად, თუ მედიატორი განქორწინებულია, ჩამოცილებულ უნდა იქნეს თუ არა ის განქორწინების საქმეებისგან, გარკვეული პერიოდის განმავლობაში თუ სამუდამოდ? თუ მედიატორი ავტოსაგზაო შემთხვევაში მოჰყვა, უნდა გაემიჯნოს თუ არა ის მსგავს საკითხებთან დაკავშირებულ საქმეებს? ნეიტრალურობა გულისხმობს ინტერესის არარსებობას საქმის კონკრეტული შედეგის მიმართ.⁷⁵ მაგრამ, თუ მედიატორი დაინტერესებულია, რომ მხარეებმა მიაღწიონ შეთანხმე-

⁶⁷ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard II (B) (1).

⁶⁸ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B.*, Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 621.

⁶⁹ *Kovach K.K.*, Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 402.

⁷⁰ *Shapira O.*, A Theory of Mediator's Ethics, Cambridge University Press, 2016, 187.

⁷¹ *Zamir R.*, The Dispowering Relationship Between Mediator Neutrality and Judicial Impartiality: Toward a New Mediation Ethic, 11 Pepp. Disp. Resol. L.J., 2010-2011, 467.

⁷² Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard III (C).

⁷³ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B.*, Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 622; Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard III (E).

⁷⁴ *Kovach K.K.*, Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 402.

⁷⁵ *Wilson B.*, Mediation Ethics: An Exploration of Four Seminal Texts, 12 Cardozo J. Conflict Resol., 2010-2011, 122.

ბას, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც შეთანხმებით მედიატორს წარმოეშობა დამატებითი ბიზნესის წარმართვის შესაძლებლობა, ნეიტრალურობის პრინციპი, ბუნებრივია, ეჭვქვეშ დგება.⁷⁶

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების თანახმად, ინტერესთა კონფლიქტის შეზღუდვა ვრცელდება როგორც უშუალოდ მედიაციის პროცესზე, ისე მის შემდგომ პერიოდზე. მედიატორს ეკრძალება ისეთი ურთიერთობის დამყარება მედიაციის რომელიმე მონაწილესთან, რომელიც თავისი შინაარსით გააჩენს ეჭვს მედიაციის პროცესის კეთილსინდისიერად ჩატარების მიმართ.⁷⁷ თუ მედიატორი ამყარებს პიროვნულ ან პროფესიულ ურთიერთობებს მხარეებთან, მედიაციაში ჩართულ სხვა ინდივიდებთან ან ორგანიზაციებთან, მაშინ მან უნდა გაითვალისწინოს, რა დროა გასული მედიაციის დასრულებიდან, როგორია ურთიერთობის ან პროფესიული მომსახურების ხასიათი, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ინტერესთა კონფლიქტი ან მისი არსებობის საფუძვლიანი ეჭვი.⁷⁸

2.4. კომპეტენცია (Competence)

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების თანახმად, მედიატორმა შესაძლებელია, წარმართოს მედიაცია, თუ მას აქვს საკმარისი და აუცილებელი კომპეტენცია მხარეთა მოლოდინების დასაკმაყოფილებლად. ნებისმიერი პირი შესაძლებელია, იქნეს შერჩეული მედიატორად თუ მხარეთა შეფასებით მას აქვს სათანადო კომპეტენცია და კვალიფიკაცია.⁷⁹ მსგავსი რეგულირებით მოდელურმა სტანდარტებმა მედიატორის კომპეტენცია გაათავისუფლა ხელოვნური და ბიუროკრატიული ბარიერებისგან და მისი არჩევანი მხარეთა თავისუფალ ნებას დაუკავშირა.⁸⁰ ანალოგიურ მიდგომას ავითარებს აშშ-ის ეროვნული სტანდარტები სასამართლო მედიაციის პროგრამებისათვის.⁸¹

მედიატორი ვალდებულია, ჩართული იყოს საგანმანათლებლო პროგრამებში უნარების გაუმჯობესებისა და ცოდნის ამაღლების მიზნით და უზრუნველყოს მისი კვალიფიკაციის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა მხარეებისათვის. თუ მედიაციის პროცესში გამოვლინდება, რომ მედიატორს აღარ აქვს შესაძლებლობა, კომპეტენტურად წარმართოს პროცესი, მაშინ, ასეთ ვითარებაში, მან უნდა მიიღოს აუცილებელი ზომები – გავიდეს მედიაციის პროცესიდან ან მოითხოვოს შესაბამისი დახმარება.⁸²

2.5. კონფიდენციალურობა (Confidentiality)

კონფიდენციალურობა მედიაციისათვის განმსაზღვრელი უპირატესობა და ფუნდამენტური საფუძველია. ამიტომაც იგი მოწესრიგებულია როგორც ცალკეული ქვეყნის კანონე-

⁷⁶ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 402-403.

⁷⁷ Shapira O., *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 187.

⁷⁸ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard III (F); *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 623.

⁷⁹ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard IV (A) (1).

⁸⁰ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes*, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 623.

⁸¹ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 6.1. Qualifications of Mediators.

⁸² Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard IV (A) (2) (3), (B).

ბით,⁸³ ასევე მედიაციის ეთიკის კოდექსებით. შესაბამისად, კონფიდენციალურობის დაცვა როგორც საკანონმდებლო, ისე ეთიკური და ფიდუციური⁸⁴ ვალდებულებაა.⁸⁵

აშშ-ში 2003 წელს მიღებული მედიაციის უნიფიცირებული აქტით⁸⁶, მხარეებს მიენიჭათ კონფიდენციალურობის პირობათა დამოუკიდებლად განსაზღვრის პრივილეგია, კანონით დადგენილი იმპერატიული დათქმების გათვალისწინებით. მხარეთა ეს შესაძლებლობა აისახება ასევე მედიატორთა ქცევის მოდელურ სტანდარტებშიც.⁸⁷

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების განმარტებიდან გამომდინარეობს, რომ მედიატორი ვალდებულია, დაიცვას იმ ინფორმაციის კონფიდენციალურობა, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა მედიაციის პროცესში. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მხარეები აცხადებენ თანხმობას ინფორმაციის გამჟღავნებაზე, მედიატორი არ არის ვალდებული, განახორციელოს აღნიშნული.⁸⁸

მედიატორმა უნდა წაახალისოს მედიაციის პროცესში და მის მიღმა კონფიდენციალურობის მოქმედების ფარგლების ზუსტი განსაზღვრა და სწორი გააზრება მხარეთა მიერ. ამასთან, მედიატორი, რომელიც ჩართულია მედიაციის სწავლების, კვლევის ან შეფასების პროცესში, ვალდებულია, უზრუნველყოს მედიაციის მონაწილე პირების ვინაობის ანონიმურობა. ამავე დროს, არაგონივრულია მასზე იმ ვალდებულების დაკისრება, რომ ყოველ კონკრეტულ შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით მედიაციის მონაწილე პირებისგან მიიღოს ნებართვა კონფიდენციალურობის დაცვით სწავლების, კვლევის ან შეფასების წარმართვის შესახებ.⁸⁹

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტები აწესებს ორ გამონაკლისს კონფიდენციალურობის პრინციპიდან. კერძოდ, მედიატორმა შესაძლებელია გაამჟღავნოს ინფორმაცია ორი გარემოების შესახებ: გამოცხადდნენ თუ არა მხარეები დანიშნულ მედიაციაზე და მიაღწიეს თუ არა მათ შეთანხმებას.⁹⁰

2.6. პროცესის ხარისხი (Quality of the Process)

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების პირველი წესის თანახმად, მედიატორი ვალდებულია, მხარეთა თვითგამორკვევის უფლება დააბალანსოს და შეუფარდოს ხარისხიანი მედიაციის პროცესის⁹¹ წარმართვის მოვალეობას.⁹² მედიაციის ეთიკის კოდექსები შეიცავს მი-

⁸³ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 422.*

⁸⁴ *Garner B. (ed.), Black's Law Dictionary, 8th ed., Thomson West, 2004, 1315.*

⁸⁵ *Wendel B. W., Professional Responsibility, Examples and Explanations, Aspen Publishers, United States of America, 2007, 138.*

⁸⁶ Uniform Mediation Act, 2003.

⁸⁷ იხ. Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard V(D).

⁸⁸ იქვე, Standard V (A)(1). ეს წესი, ბუნებრივია, არ ვრცელდება იმ ინფორმაციაზე, რომლის მედიაციის პროცესის სხვა მონაწილისათვის გადაცემა სთხოვა მედიატორს ინფორმაციის გამცემმა მხარემ კერძო შეხვედრის ფარგლებში (იხ. Standard V (B)).

⁸⁹ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 625.*

⁹⁰ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard V (A)(2); *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 620.*

⁹¹ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard VI (A) (B) (C).

⁹² იქვე, Standard I (1).

თითებს მედიატორთა სავალდებულო ტრენინგსა და კვალიფიკაციაზე მედიაციის ხარისხიანი და კომპეტენტური მომსახურებით უზრუნველსაყოფად.

მედიატორმა უნდა წარმართოს მედიაციის პროცესი იმგვარად, რომ უზრუნველყოფილი იყოს წინდახედულება, დროულობა, უსაფრთხოება, ყველა სათანადო პირის დასწრება, მხარეთა სრულფასოვანი მონაწილეობა, პროცედურული სამართლიანობა, მხარეთა კომპეტენტურობა, ინფორმირებულობა და მონაწილეთა შორის სათანადო პატივისცემა.

მედიატორი მხოლოდ მაშინ უნდა დასთანხმდეს პროცესის წარმართვას, როდესაც მას აქვს შესაძლებლობა, სათანადო ყურადღება გამოიჩინოს მედიაციის პროცესის ეფექტიანობისთვის⁹³ და დააკმაყოფილოს მხარეთა გონივრული მოლოდინები მედიაციის პროცესის ხანგრძლივობის მიმართ. მედიატორი და მხარეები შესაძლებელია, შეთანხმდნენ მედიაციის პროცესის გარკვეულ ეტაპზე სრულად სხვა პირების დასწრების ან მათი მონაწილეობის გამორიცხვის შესახებ.

მედიატორის როლი არსებითად განსხვავდება სხვა პროფესიის წარმომადგენლის როლისგან, ამიტომ დაუშვებელია უფლებამოსილებათა აღრევა. მედიატორისთვის ნებადართულია, ურჩიოს მხარეებს დავის გადაწყვეტის სხვა პროცედურის გამოყენება. მათივე თანხმობით, მედიატორს შეუძლია, ჩაერთოს პროცესში სხვა, მაგალითად, დავის გადაწყვეტის უფლებამოსილებით. ამ შემთხვევაში შესაბამისი სფეროს ეთიკის წესები იწყებს ამოქმედებას, რის შესახებაც დანვრლებით უნდა ეცნობოთ მხარეებს.

მხარეს, რომელსაც აქვს მედიაციის პროცესში მონაწილეობის, საკითხების გააზრების, გადაწყვეტილების მიღების ან სხვაგვარი სირთულე, მედიატორმა ხელი უნდა შეუწყოს ამ სირთულეების დაძლევაში და წაახალისოს მის მიერ თვითგამორკვევის უფლების რეალიზება.

თუ მედიაციის დროს გამოვლინდება, რომ პროცესის გამოყენება ხდება სამომავლო კრიმინალური ქმედების განსახორციელებლად, მაშინ მედიატორი ვალდებულია, დაიყოლიოს მონაწილე, უარი თქვას ამ ქმედების სისრულეში მოყვანაზე, გადადოს ან შეწყვიტოს მედიაცია. მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტებით მას არ ეკისრება მედიაციის ფარგლებში გამჟღავნებული კრიმინალური განზრახვის შესახებ შესაბამისი ორგანოებისთვის შეტყობინების ვალდებულება. ამის მიზეზია ის გარემოება, რომ შესაძლებელია, კანონით ან მხარეთა შეთანხმებით არ იყოს განსაზღვრული კონფიდენციალურობის პრინციპიდან ამგვარი გამონაკლისი და, ასეთ შემთხვევაში, მედიატორი ჩაითვლება კონფიდენციალურობის პრინციპის დამრღვევად.⁹⁴

კონფიდენციალურობის პრინციპიდან ზემოაღნიშნულ გამონაკლისს ადგენს ბევრი ქვეყნის მედიაციის კანონი⁹⁵ და შესაბამისი საჯარო ინტერესის დაცვა საკანონმდებლო შეზღუდვით მიიღწევა.

⁹³ *Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 424.*

⁹⁴ ამ საკითხთან დაკავშირებით იხ. *Shapira O., A Theory of Mediator's Ethics, Cambridge University Press, 2016, 119.*

⁹⁵ მაგალითად, Maryland Statute, Virginia Code, მითითებულია: *Sharp D., The Washington, D.C. Lawyer and Mediation Confidentiality: Navigating the Complex and Confusing Waters, 7 Appalachian J. L., 2007-2008, 200*; ფლორიდასა და ნიუ-ჯერსის შტატების რეგულაციები, მითითებულია: *Menkel-Meado C., Plapinger E., Model Rule for The Lawyer as Third-Party Neutral, Preamble, CRP Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 2002, 13, <<http://www.cpradr.org/Portals/0/Third%20Party%20neutral%20create%20new%20cover%20page%202012.pdf>>.* ევროკავშირის ქვეყნებში კონფიდენციალურობის პრინციპიდან მსგავსი გამონაკლისები დადგენილია შემდეგ აქტებში: *Bulgaria Mediation Act (Art. 7), Estonia Conciliation Act (Section 4 (5)), German Mediation Act (Section 4), Greece, Law on Mediation in Civil and Commercial Disputes (Art. 10), Ireland, Draft General Scheme of Mediation Bill (Head 10) და სხვ. დანვრლებით კონფიდენციალურობის პრინციპის შესახებ ევროკავშირის კანონმდებლობაში იხ. *Trevor M.B., Palo G., EU Mediation Law and Practice, Oxford University Press, 2012.**

2.7. რეკლამირება (Advertising and Solicitation)

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტებით იკრძალება მედიატორის მიერ მცდარი ინფორმაციის გამოყენება მედიაციის სერვისის რეკლამირების, მედიატორის კვალიფიკაციის, გამოცდილებისა და მომსახურების ხარჯების შესახებ ინფორმაციის გავრცელების პროცესში. მან არ უნდა გასცეს გარანტია კომუნიკაციის გარკვეული შედეგით დასრულების შესახებ. მედიატორმა შესაძლებელია მხოლოდ დაადასტუროს თავისი გარკვეული კომპეტენცია, აკრედიტაცია, რომელიც აღიარებულია კვალიფიკაციის მიმნიჭებელი სახელმწიფო ან კერძო ორგანიზაციის მიერ. მედიატორმა არ შეიძლება გამოიყენოს კომუნიკაციის რაიმე ფორმით სხვა პირთა სახელები მათი ნებართვის გარეშე.

2.8. მომსახურების საფასური და სხვა ხარჯები (Fees and Other Charges)

ეთიკის კოდექსები ხშირად განამტკიცებენ მედიატორთა მოვალეობას უფასო მედიაციის პროცესების შეთავაზების, საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისა და მედიაციის განვითარების სხვაგვარი ხელშეწყობის კუთხით.⁹⁶ ზოგადად, ამ საკითხების ეთიკის კოდექსით მოწესრიგება შემოიფარგლება მედიაციის ხარჯების გონივრულობის განსაზღვრით. გაუთვალისწინებელი ხარჯების დაკისრების აკრძალვაც რეგულირების მნიშვნელოვანი მიმართულებაა. განხილული შეზღუდვის საფუძველი ისევ მედიატორის ნეიტრალურობაშია, რამეთუ მას არ შეიძლება, ჰქონდეს ინტერესი საქმის შედეგის მიმართ.⁹⁷

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების შესაბამისად, მედიატორმა მომსახურების საფასურის განსაზღვრის პროცესში უნდა იხელმძღვანელოს ისეთი ფაქტორებით, როგორებიცაა: განსახილველი საქმის ტიპი და კომპლექსურობა, მედიატორის კვალიფიკაცია, დავის განხილვისათვის აუცილებელი დრო და მედიაციის მომსახურების არსებული ტარიფები. მომსახურების საფასური უნდა განისაზღვროს იმგვარად, რომ არ მოხდეს მედიატორის ნეიტრალურობისა და მიუკერძოებლობის ხელყოფა.

2.9. მედიაციის პრაქტიკის განვითარების ხელშეწყობა (Advancement of Mediation Practice)

მედიატორმა ხელი უნდა შეუწყოს მედიაციის პრაქტიკის განვითარებას მედიაციის სფეროში მრავალფეროვნების წახალისებით, მედიაციის ხელმისაწვდომობის ზრდით, მედიაციის მიმართ საზოგადოების ცნობიერების ასამაღლებლად საგანმანათლებლო პროცესში მონაწილეობით, ახალგაზრდა მედიატორების მხარდაჭერით, განსხვავებული აზრის პატივისცემითა და მედიაციის პროფესიის გაუმჯობესებისათვის სხვა მედიატორებთან თანამშრომლობით.⁹⁸

IV. ეთიკის ზოგადი სტანდარტები მხარისა და წარმომადგენლისათვის

მედიაციის ეთიკის სტანდარტების დადგენა გულისხმობს არა მხოლოდ მედიატორის, არამედ მხარისა და მისი წარმომადგენლის ეთიკური ბოჭვის ფარგლების განსაზღვრასაც, რაც

⁹⁶ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 404.

⁹⁷ იქვე, 404.

⁹⁸ Model Standards of Conduct for Mediators, 2005, Standard IX (A) (B). მედიატორის ამ ვალდებულების შესახებ იხ. *Shapira O.*, *A Theory of Mediator's Ethics*, Cambridge University Press, 2016, 179-180.

უზრუნველყოფს მათ კეთილსინდისიერ მონაწილეობას მედიაციის პროცესში.⁹⁹ ამის აუცილებლობა განპირობებულია იმ ფაქტით, რომ ზემოაღნიშნული პირები მედიაციის შეთანხმებისათვის შინაარსობრივად განმსაზღვრელ და ხშირად უფრო აქტიურ როლს ასრულებენ მედიატორთან მიმართებით.¹⁰⁰

მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების პრეამბულაში განმტკიცებულია ადვოკატის ვალდებულება, მზრუნველობით დაიცვას კლიენტის პოზიციები და, როგორც მომლაპარაკებელი, ორიენტირებული იყოს კლიენტისათვის სასარგებლო შედეგის მიღწევაზე, სხვა მონაწილეების მიმართ კეთილსინდისიერი მოპყრობის მოთხოვნათა დაცვით.¹⁰¹ პრეამბულიდან გამომდინარე, ადვოკატი შესაძლებელია ჩართული იყოს მედიაციის პროცესში ნეიტრალური მესამე პირის სახით,¹⁰² წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების გარეშე, მხარეთა მიერ დავის გადაწყვეტის ხელშეწყობისათვის.¹⁰³

„მედიაციის პროცესში ჩართული მხარეები იბოჭებიან მათი პროფესიული ეთიკის ნორმებით. შესაძლებელია, მედიაციის პროცესში განსახილველი საქმე დაკავშირებული იყოს მათი სამსახურებრივი გულგრილობის საკითხთან, მაგალითად, ექიმსა და პაციენტს შორის ურთიერთობაში ეთიკური ვალდებულებების დარღვევასთან. ბუნებრივია, ეს სტანდარტები მედიაციის ფარგლებშიც აგრძელებს მოქმედებას.“¹⁰⁴ „თუ მედიაციაში წარმომადგენლად ჩართულია ადვოკატი, ბუნებრივია, მასზე ვრცელდება ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, თუმცა მისი, როგორც წარმომადგენლის, როლი მედიაციაში, არსობრივად დისტანცირებულია სასამართლოში კლიენტის წარმომადგენლობის ფუნქციისგან.“¹⁰⁵

მნიშვნელოვანია ადვოკატ-წარმომადგენლის იმ ეთიკური ვალდებულების ანალიზი, რომელიც მოქმედებს მედიაციის პროცესის დაწყებამდე – კერძოდ, უნდა ამცნოს თუ არა ადვოკატმა მხარეს მედიაციის ალტერნატივის არსებობის შესახებ.¹⁰⁶ ხშირად ადვოკატის ეს ვალდებულება განმტკიცებულია საკანონმდებლო დონეზე, თუმცა პრაქტიკაში დადასტურებულია ასევე ადვოკატთა ნაკლები დაინტერესება მედიაციის შესახებ კლიენტის სრულყოფილად ინფორმირების კუთხით.¹⁰⁷ დოქტრინულ დონეზეც აღიარებენ, რომ ადვოკატ-წარმომადგენლის ეს ვალდე-

⁹⁹ მედიაციის პროცესში კლიენტისა და წარმომადგენლის კეთილსინდისიერი მონაწილეობის ვალდებულების შესახებ იხ.: *Wolski B.*, On Mediation, Legal Representatives and Advocates, 38 U.N.S.W.L.J., 2015, 7; *Sherill J.A.*, Ethics for Lawyers Representing Clients in Mediation, 6 Am. J. Mediation, 2012, 37-38; *Alfini J.J.*, *Press Sh. B.*, *Stulberg J.B.*, Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd ed., LexisNexis, 2013, 305-325; *Kovach K.K.*, Lawyer Ethics in Mediation: Time for a Requirement of Good Faith, 4 Disp. Resol. Mag., 1997-1998, 9-13.

¹⁰⁰ *Kovach K.K.*, Mediation, Principles and Practice, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 424.

¹⁰¹ იხ. Standards of Conduct for Mediators, Preamble, §2, მითითებულია: *Sherill J.A.*, Ethics for Lawyers Representing Clients in Mediation, 6 Am. J. Mediation, 2012, 30.

¹⁰² *Zaleniene I.*, The Main Features and Development Trends of Mediation in Lithuania: the Opportunities for Lawyers, Jurisprudence 2010, 1(119), 233.

¹⁰³ წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებების შესახებ სასამართლოს, მედიაციის პროგრამის ადმინისტრაციის, მხარეთა და მედიატორის მიმართ იხ. *Wolski B.*, On Mediation, Legal Representatives and Advocates, 38 U.N.S.W.L.J., 2015, 1-47.

¹⁰⁴ *Wolski B.*, On Mediation, Legal Representatives and Advocates, 38 U.N.S.W.L.J., 2015, 1-47.

¹⁰⁵ იქვე.

¹⁰⁶ ამ საკითხთან დაკავშირებით იხ. *Berger M.J.*, Should an Attorney be Required to Advise Client of ADR Options? Geo J. Legal Ethics, Vol. 13, 2000, 427; *Sander F.E.A.*, *Prigoff M.L.*, Should there be a Duty to Advise of ADR Options, A.B.A.J., Vol. 76, 1990, 50.

¹⁰⁷ *Herring J.*, Legal Ethics, Oxford University Press, Great Britain, 2014, 313.

ბულება ფართოდ უნდა განიმარტოს და მოიცვას მან მოლაპარაკების სტრატეგიის, შეთანხმების ალტერნატივებისა და დავის გადაწყვეტის პროცედურების კლიენტთან განხილვის ვალდებულება.¹⁰⁸ ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული პასუხისმგებლობის¹⁰⁹ 2.1. წესის მე-5 კომენტარის თანახმად, ადვოკატმა უნდა აცნობოს მხარეს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის იმ ფორმის შესახებ, რომელიც შესაძლებელია შეადგენდეს სასამართლო წარმოების გონივრულ ალტერნატივას.¹¹⁰ ამასთან, ვინაიდან შესაბამისი აქტებით დადგენილი არ არის სხვა პროფესიის წარმომადგენლებისათვის ზემოაღნიშნული ვალდებულების საწინააღმდეგო დანაწესი, შესაბამისად, კლიენტის ინფორმირების ვალდებულება მათზეც ვრცელდება.¹¹¹

მნიშვნელოვანია, რომ ნიუ-იორკის ადვოკატთა ასოციაციის კომიტეტმა დაადგინა იურიდიული ფირმების პასუხისმგებლობა მათი იურისტების მიერ ეთიკური ვალდებულებების დარღვევებისათვის, რადგან ეს საკითხები ორგანიზაციის კონტროლირებად სფეროს განაკუთვნა.¹¹²

V. ეთიკის სტანდარტები მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაციებისა და სასამართლოს საქმიანობის კონტექსტში

მედიაციაში მონაწილე პირების გარდა, ეთიკური ვალდებულებით იბოჭება მედიაციის პროვაიდერი კერძო ორგანიზაციები, სამთავრობო სააგენტოები და სავალდებულო მედიაციის განმახორციელებელი სასამართლოები.¹¹³ საერთაშორისო დონეზე აღიარებულია, რომ ძალიან მაღალია მედიაციის არაჯეროვანი პრაქტიკის განვითარების რისკი ავტორიტეტული ორგანიზაციებისა და სახელმწიფო დაწესებულებების საქმიანობის ეთიკური სტანდარტებით ბოჭვის არარსებობის პირობებში. მაგალითად, „მედიაციის პროვაიდერის მიერ საქმის მედიაციისათვის გადაცემის პროცესში მნიშვნელოვანია, რომ მოხდეს კონფიდენციალურობის დაცვა, მიუკერძოებელი და კომპეტენტური მედიატორის სათანადო პროცედურით შერჩევა, საქმეთა უმრავლესობის ერთი მედიატორისათვის გადაგზავნის ან მოსამართლის მიერ კონფიდენციალური ინფორმაციის მიღების პრევენცია, რათა არ წარმოიშვას ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის საფუძვლიანი ეჭვი.“¹¹⁴ ასევე, მედიაციის კერძო პროვაიდერების მოგების მიღების ინტერესი შესაძლებელია აჩენდეს მათ მიერ ეთიკური კომპრომისების დაშვების ალბათობას.¹¹⁵

¹⁰⁸ *Cochran R.F.*, Legal Representation and Next Steps toward Client Control, *Attorney Malpractice for the Failure to Allow Client to Control Negotiation and Pursue Alternatives to Litigation*, Wash. and Lee Law Rev., Vol. Vol. 47, 1990, 819; *Wermbrod M.L.*, Comment, Could an Attorney Face Disciplinary Actions or Even Legal Malpractice Liability for failure to Inform clients of Alternative Dispute Resolution, *Cumb. L. Rev.* Vol. 27, 1996-1997, 791.

¹⁰⁹ ABA Model Code of Professional Responsibility, 1983, მითითებულია: *Compendium of Professional Responsibility, Rules and Standards*, ABA 2008 ed., American Bar Association, United States of America, 2007, 195.

¹¹⁰ *Zaleniene I.*, The Main Features and Development Trends of Mediation in Lithuania: the Opportunities for Lawyers, *Jurisprudence* 2010, 1(119), 234.

¹¹¹ *Kovach K.K.*, *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 425.

¹¹² *Raske H.J.*, *Promoting Better Supervision*, A.B.A.J., Vol. 79, 1993, 32.

¹¹³ *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 339.

¹¹⁴ *Kovach K.K.*, *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 425.

¹¹⁵ *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 339.

„მედიაციის პროვაიდერების ან კერძო პირების მიერ მედიატორისათვის საქმის გადაგზავნისას მნიშვნელოვანია განისაზღვროს, დასაშვები და ეთიკურია თუ არა მედიატორის მიერ მედიაციის მომსახურების საფასურის განაწილება გადამგზავნი ინდივიდისა თუ ინსტიტუტისათვის.“¹¹⁶ თუ ეს ნებადართულია, მაშინ საეჭვო ხდება, განისაზღვროს, რამდენად ნეიტრალურია ის მოტივი, რის საფუძველზეც ხდება მედიაციისათვის საქმის გადაცემის პროცესში მედიატორის შერჩევა.

საერთაშორისო სტანდარტები აწესებს სასამართლოთა პასუხისმგებლობას მათ დაქვემდებარებაში არსებულ ან იმ მედიატორთა ქმედებებზე, რომელთაც სასამართლოს მიერ ეგზავნებათ მედიაციის საქმეები განსახილველად. ამავდროულად, სასამართლო იხსნის ამგვარ პასუხისმგებლობას, თუ სასამართლოს მიღმა პროგრამის ფარგლებში პირი მედიატორად აირჩიეს მხარეებმა სასამართლოს ჩართულობის გარეშე.¹¹⁷

აშშ-ში მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაციების ეთიკური ვალდებულებები განსაზღვრულია ჯორჯთაუნის ეთიკისა და ADR სტანდარტების დამდგენი კომისიის მიერ აქტით – ADR პროვაიდერი ორგანიზაციის პრინციპების პროექტი (შემდგომში – ჯორჯთაუნის პრინციპები).¹¹⁸ ეს აქტი, რომელიც ვრცელდება როგორც მედიაციის კერძო, ისე სახელმწიფო პროვაიდერებზე, ინდივიდებზე, შემუშავდა 1999 წელს, საჯარო განხილვისთვის გამოქვეყნდა 2000 წელს და საბოლოოდ მიღებულ იქნა 2002 წელს.¹¹⁹

1991 წელს აშშ-ში დავების გადაწყვეტის ცენტრის, სასამართლო ადმინისტრირების ინსტიტუტისა და 18-წევრიანი მრჩეველთა საბჭოს თანამშრომლობის ფარგლებში სავალდებულო მედიაციის განმახორციელებელი სასამართლოს ეთიკური ვალდებულების განმტკიცების მიზნით იქნა მიღებული აშშ-ის ეროვნული სტანდარტები სასამართლო მედიაციის პროგრამებისათვის (შემდგომში – ეროვნული სტანდარტები).¹²⁰

ჯორჯთაუნის პრინციპები განამტკიცებს მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაციების ისეთ ეთიკურ ვალდებულებებს, როგორებიცაა: მომსახურების ხარისხისა და კომპეტენტურობის უზრუნველყოფა, ჯეროვანი ინფორმირება, სამართლიანობა და მიუკერძოებლობა, დაბალი შემოსავლის მქონე მხარეებისათვის მომსახურების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ინტერესთა კონფლიქტის გამჟღავნება, გასაჩივრების მექანიზმების დანერგვა, ორგანიზაციის ნეიტრალური სუბიექტების ეთიკური სტანდარტებისადმი დაქვემდებარება, მცდარი და შეცდომაში შემყვანი კომუნიკაციის აკრძალვა, კონფიდენციალურობის გარანტიების შექმნა.¹²¹

მსგავსად, ეროვნული სტანდარტებით განმტკიცებულ იქნა ისეთი ეთიკური ვალდებულებები, როგორებიცაა: მედიაციის ხელმისაწვდომობის, ინფორმირებული თანხმობის მოპოვების, საქმეთა სწორი შერჩევის, მომსახურების ხარისხის, შეფასებისა და გასაჩივრების პროცედურების უზრუნველყოფა სასამართლო მედიაციის განხორციელების პროცესში.¹²²

¹¹⁶ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 426.

¹¹⁷ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 2.1.

¹¹⁸ A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002.

¹¹⁹ Waldman E., *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 340.

¹²⁰ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992.

¹²¹ Kovach K.K., *Mediation, Principles and Practice*, 3rd ed., Thomson West, United States of America, 2004, 426-427.

¹²² Waldman E., *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 340.

1. მედიაციის პროცესის ხარისხისა და მხარის თავისუფალი არჩევანის უზრუნველყოფა

ჯორჯთაუნის პრინციპები და ეროვნული სტანდარტები მედიაციის პროვაიდერებს აკისრებს ვალდებულებას, შესაძლებლობის ფარგლებში უზრუნველყონ მათი კონტროლის სფეროში ჩანიშნული მედიაციის პროცესის ხარისხიანად ჩატარება.¹²³

„სახელმწიფო პროვაიდერების არსებობის შემთხვევაში სხვა შინაარსის რისკები აღმოცენდება. ნებაყოფლობითი მედიაციის არსებობისას მხარე თავისუფლად ირჩევს მედიატორს, ხოლო სასამართლო მედიაციის პირობებში, ბუნებრივია, იგი მოკლებულია თავისუფალი არჩევანის შესაძლებლობას. ამიტომაც პროვაიდერის ვალდებულება, უზრუნველყოს მედიაციის პროცედურული და არსებითი ხარისხით წარმართვა, პირდაპირ კავშირშია მხარის თავისუფალი არჩევანის უფლებასთან. მხარის არჩევანის არარსებობა, თავად განსაზღვროს სასურველი მედიატორის ჩართულობა, პირდაპირპროპორციულად ზრდის პროვაიდერი ორგანიზაციის ეთიკურ ვალდებულებას, უზრუნველყოს კვალიფიციური, ხარისხიანი სავალდებულო მედიაციის პროცესი მხარეთათვის.“¹²⁴

ამავე დროს, ჯორჯთაუნის პრინციპები ადგენს, რომ პროვაიდერ ორგანიზაციას შეუძლია, გამოიცილოს პროცესის ხარისხის უზრუნველყოფის ვალდებულება მხარეთა და საზოგადოებისთვის საჯარო მიმართვით.¹²⁵

1.1. მედიატორის უნარები და კომპეტენცია, როგორც ხარისხიანი მედიაციის პროცესის გარანტი

ჯორჯთაუნის პრინციპებისა და ეროვნული სტანდარტების მიხედვით, პროვაიდერი ორგანიზაციების ვალდებულების – უზრუნველყონ მედიაციის პროცესის ხარისხიანი წარმართვა – შესრულებისთვის აუცილებლადაა მიჩნეული სათანადო უნარებისა და კომპეტენციის მქონე მედიატორისათვის საქმის გადაგზავნა.

ჯორჯთაუნის პრინციპების თანახმად, ვინაიდან მედიაცია მულტიდისციპლინური სფეროა, სპეციალური საკვალიფიკაციო მოთხოვნებისა და გამოცდების წინაპირობის სახით არსებობის გარეშე, მედიატორის კომპეტენცია ხშირად უკავშირდება ტრენინგების, უნარების სწავლებაზე დაფუძნებული განათლების, სწავლების სფეროში გამოცდილების არსებობას და მის პრაქტიკულ კონტექსტთან დაკავშირებას.¹²⁶

ეროვნული სტანდარტები და ჯორჯთაუნის პრინციპები თანაბრად უარყოფენ მედიატორის საკვალიფიკაციო წინაპირობად რაიმე აკადემიური ხარისხის განსაზღვრის საჭიროებას. პირიქით, აღნიშნული აქტების განმარტებით, სასამართლომ არ უნდა დაანესოს ისეთი ბარიერები, რომლებიც გამოიცილავს მედიატორთა მრავალფეროვნებას სქესის, რასისა თუ ეთნიკური თვალსაზრისით.¹²⁷

¹²³ A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle 1 (Quality and Competence of Services).

¹²⁴ Waldman E., Mediation Ethics, Cases and Commentaries, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 339-340.

¹²⁵ A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle 1, Quality and Competence.

¹²⁶ იქვე, Principle 1, Ensuring Competence and Quality in Dispute Resolution Practice, Report №. 2, of the SPIDR Commission on Qualifications, April 1995.

¹²⁷ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 6.1. Qualifications of Mediators.

ეროვნული სტანდარტები განსაზღვრავს 9 უნარს, რომლებიც აუცილებელია მედიატორისათვის ხარისხიანი პროცესის უზრუნველსაყოფად. ეს უნარებია: მოლაპარაკების პროცესის აღქმისა და წარმომადგენლის როლის სწორი გააზრება, მხარეთა პოზიციების ინტერესებად გარდაქმნა, მათი დახმარება – შეუთანხმებლობის შემთხვევაში შეაფასონ მედიაციის პროცესს მიღმა დავის გადაწყვეტის შესაძლო ალტერნატივები, ნდობის მოპოვება და მიმღებლობის შენარჩუნება, მედიაციით გადაწყვეტილი საკითხების გამოხშირვა, შემოქმედებითი ალტერნატივების წახალისება, მხარეთა დახმარება – განსაზღვრონ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში სახელმძღვანელო პრინციპები და კრიტერიუმები, მიიღონ თავისუფალი და ინფორმირებული გადაწყვეტილება და შეაფასონ, რამდენად შესრულებადია მიღწეული შეთანხმება.¹²⁸

ეროვნული სტანდარტებით განისაზღვრება, რომ, თუ საქმეში რელევანტურია მხარეთა სამართლებრივი შინაარსის ინტერესები, მაშინ მედიატორის კომპეტენციის მნიშვნელოვანი კომპონენტია იმ იურიდიული შედეგებისა და ალტერნატივების წინასწარ შეფასება-შეჯერება, რომლებიც შესაძლებელია მხარისათვის იყოს პროგნოზირებადი დავის გადაწყვეტის სხვა პროცედურის არჩევის შემთხვევაში.

2. ინფორმაციის მიწოდება და ინტერესთა კონფლიქტის გამჟღავნების ვალდებულება

ეროვნული სტანდარტები აკისრებს სასამართლოს საგანმანათლებლო როლს, რომელიც გამოიხატება სასამართლოს ეთიკური ვალდებულებით, მიანოდოს მხარეებსა და წარმომადგენლებს, სულ მცირე, 17 სახის ინფორმაცია, დაწყებული მედიაციის ხარჯებისა და პროცედურის შეტყობინებით, დასრულებული მედიატორის გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილების არარსებობისა და მხარეთა მიერ შეთანხმების მიუღწევლობის შემთხვევაში სასამართლოსადმი მიმართვის უფლების განმარტებით.¹²⁹

ჯორჯთაუნის პრინციპების თანახმად, მედიაციის პროვაიდერმა ორგანიზაციებმა შესაძლებელია, დაამყარონ ისეთი ინსტიტუციური კავშირები, რამაც შესაძლებელია, საფრთხე შეუქმნას მათ მიერ ადმინისტრირებული პროცესების ნეიტრალურობას. კერძო პროვაიდერებმა შესაძლებელია, თავიანთ მუდმივ კლიენტებთან ურთიერთობა გამოიყენონ გარანტირებულ და წინასწარ ნავარაუდევ შემოსავლის წყაროდ. ამ საფრთხის განეიტრალების საშუალებად ჯორჯთაუნის პრინციპები ადგენს გამჭვირვალობასა და ორგანიზაციის მიერ მხარეებისგან ინფორმირებული თანხმობის წინასწარ მიღების უზრუნველყოფას.

ინდივიდი მედიატორების მსგავსად, პროვაიდერ ორგანიზაციებსაც ევალებათ იმ ურთიერთობების შესახებ მხარეებისთვის ინფორმაციის გამჟღავნების ვალდებულება, ვისთანაც იმყოფებიან, ან წარსულში იყვნენ გარკვეულ შემხებლობაში და რაც შეიძლება აჩენდეს ნეიტრალურობის ეჭვს.¹³⁰

¹²⁸ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 6.1. Qualifications of Mediators.

¹²⁹ იქვე, standard 3.2.

¹³⁰ Waldman E., Mediation Ethics, Cases and Commentaries, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 341.

3. პროცესის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

ეროვნული სტანდარტების თანახმად, მედიაციის ხელმისაწვდომობა არ უნდა განისაზღვრებოდეს ისეთი კრიტერიუმებით, როგორებიცაა: მხარეთა მიერ მომსახურების საფასურის გადახდის ან წარმომადგენლის ყოლის შესაძლებლობა, ფიზიკური ნაკლის არარსებობა ან ინგლისურ ენაზე საუბრისა და ინფორმაციის აღქმის უნარი.¹³¹

ჯორჯთაუნის პრინციპები, პროვაიდერის ვალდებულებების განმტკიცებით, მიიღოს ყველა გონივრული ზომა დაბალი შემოსავლის მქონე მხარეებისათვის პროცესის ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად,¹³² აკისრებს აფილირებულ ნეიტრალურ პირებს, შესთავაზონ დავის გადწყვეტის პროცედურა საბაზრო ფასზე ნაკლები ტარიფით ან ანაზღაურების გარეშე.¹³³

4. სამართლიანი და მიუკერძოებელი პროცესის გარანტიების შექმნა

ეროვნული პრინციპები ავალდებულებს მედიაციის პროვაიდერებს, უზრუნველყონ, მათი კონტროლის ფარგლებში, ფუნდამენტურად სამართლიანი და მიუკერძოებელი მედიაციის პროცესის ჩატარება.¹³⁴ პროცესის ფუნდამენტური სამართლიანობა განისაზღვრება შემდეგი კრიტერიუმებით:

- მხარეთა მიერ ნეიტრალური დამხმარის თავისუფალი არჩევის ხელმისაწვდომობა;
- მხარეთა შესაძლებლობა, უზრუნველყოფილნი იყვნენ ადეკვატური სამართლებრივი წარმომადგენლობით და საქმის სამართლიანი განხილვის პროცედურებით;
- საკმარისი ხანგრძლივობის სესიების არსებობა და გონივრული ხარჯების სამართლიანი გადანაწილება.

ეროვნული სტანდარტები აკისრებს ვალდებულებას სასამართლოს, გამოიყენოს აუცილებელი და სპეციალური ზომები, რათა, წარმომადგენლის გარეშე, მონაწილე მხარეებმა გააკეთონ მედიაციის შესახებ ინფორმირებული და თავისუფალი არჩევანი და მათ ეცნობოთ გადწყვეტის შესაძლო ალტერნატივების ხელმისაწვდომობის შესახებ.¹³⁵

5. მედიაციისათვის საქმის გადაგზავნის სათანადო პირობების მომზადება და მოსალოდნელი შედეგების კომპლექსური შეფასება

საქმის მედიაციისათვის გადაცემის პროცესში სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს, თუ რა გავლენის მოხდენა შეუძლია ამას სასამართლოზე, მხარეებზე ან სხვა პირებზე.¹³⁶ ეროვნული სტანდარტები ადგენს იმ გარემოებებს, რომელთა არსებობაც მედიაციისათვის საქმის გა-

¹³¹ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 1.0.

¹³² A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle IV, Accessibility of Services.

¹³³ იქვე, Principle IV, Comment.

¹³⁴ A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle III.

¹³⁵ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 1.4.

¹³⁶ იქვე, Standard 4, Selection of Cases and Timing of Referral.

დაცემის დამაბრკოლებელია. მაგალითად: მედიაციით განსახილველი ქმედება ინვესს საჯარო ცენზურას, გარკვეული წესების განმეორებითი დარღვევა მოითხოვს ერთიან მიდგომას სასამართლოს მიერ პასუხისმგებლობის განსაზღვრისას, მხარეები ან/და წარმომადგენლები ვერ ახერხებენ ეფექტიან მოლაპარაკებას.¹³⁷

ეროვნული სტანდარტების თანახმად, სავალდებულო მედიაციის ჩატარებისათვის აუცილებელია განსაზღვრული პირობების შექმნა. კერძოდ, ასეთი მომსახურება უნდა იყოს სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული, მხარეები თავისუფალნი უნდა იყვნენ გადაწყვეტილების მიღების არასათანადო წინებისგან, ჰქონდეთ პროცესში მონაწილეობის შეუზღუდავი შესაძლებლობა, ინფორმირებულები უნდა იყვნენ მედიაციისგან სავარაუდო მოლოდინების შესახებ, ჰქონდეთ პროცესში საკუთარი წარმომადგენლების ჩართვის შესაძლებლობა.¹³⁸

იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც საქმის მედიაციისათვის გადაცემა წესების სათანადო დაცვით არის განხორციელებული, ეროვნული სტანდარტები მოუწოდებს სასამართლოს, მიიღოს სპეციალური ზომები სუსტი მხარის¹³⁹ ინტერესებისათვის (მაგალითად, რომლებიც არიან ოჯახური, ფსიქოლოგიური ან ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლნი¹⁴⁰) და უზრუნველყოს მათი ინფორმირება, სავალდებულო მედიაციაში ჩართვის მიუხედავად, მათი მხრიდან კომპრომისისა და სარჩელზე უარის თქმის ვალდებულების არარსებობის შესახებ.¹⁴¹

6. მედიაციის პროცესის მონიტორინგისა და ზედამხედველობის დასაშვები ფარგლები

ეროვნული სტანდარტების თანახმად, სასამართლომ უნდა უზრუნველყოს იმ მედიატორთა წარმართული პროცესების მონიტორინგი და ზედამხედველობა, რომელთაც გადაეგზავნათ საქმეები განსახილველად, რათა შენარჩუნებულ იქნეს პროცესის ხარისხიანად წარმართვის მუდმივობა.¹⁴²

მონიტორინგის ამ ფუნქციის რეალიზება ხდება დამკვირვებლის ჩართვით, კლიენტთა და მოსამართლეთა შეფასებებით და განხილული დავების შედეგობრივი მონაცემების ანალიზით. მედიატორთა საქმიანობის ხარისხის ასამაღლებლად სასამართლომ მუდმივად უნდა უზრუნველყოს დამატებითი ტრენინგების შესაძლებლობა ან თანამედიატორების ჩართვა მედიაციის პროცესში.¹⁴³ მედიატორთა მიერ ეთიკური ვალდებულებების დარღვევა პირდაპირ ინვესს მედიაციის ინსტიტუტის დისკრედიტაციას. აღნიშნულის პრევენციისთვის სასამართლოს უნდა ჰქონდეს ბერკეტები, საჭიროების შემთხვევაში, მოხსნას მედიატორი რეესტრიდან, ან შეწყვიტოს საქმეების მისთვის გადაგზავნა.¹⁴⁴

¹³⁷ იქვე, Standard 4.2.

¹³⁸ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 5.1, Mandatory Attendance.

¹³⁹ მედიაციაში სუსტი მხარის მონაწილეობის შესახებ იხილეთ *Herring J.*, *Legal Ethics*, Oxford University Press, Great Britain, 2014, 310.

¹⁴⁰ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 11.1.

¹⁴¹ იქვე, Standard 11.0-11.2, Inappropriate Pressure to Settle.

¹⁴² იქვე, Standard 6.5.

¹⁴³ *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 346.

¹⁴⁴ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 6.6.

7. შეფასების მექანიზმებისა და გასაჩივრების პროცედურების დანერგვა

ეთიკური ვალდებულებების შესრულების უზრუნველსაყოფად სასამართლომ უნდა შეაგროვოს რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მონაცემები, რომლებიც შეეხება დავის მონაწილე მხარეთა მიერ მედიაციის პროცესის ლეგიტიმურობისა და სამართლიანობის შეფასებას, დავის გადაწყვეტის რიცხოვნობასა და ხარჯების ეფექტიანობას.¹⁴⁵

სასამართლომ, რომელმაც გადააგზავნა საქმე მედიაციაში განსახილველად, უნდა უზრუნველყოს მხარეთათვის გასაჩივრების პროცედურების დანერგვა მედიატორის პროცესში მონაწილეობასა და სხვა დარღვევებთან დაკავშირებით.¹⁴⁶ გასაჩივრების პროცედურები უნდა იყოს თანაბრად სამართლიანი როგორც დავის მონაწილე მხარეებისთვის, ისე ნეიტრალური მესამე პირისათვის – მედიატორისთვის.¹⁴⁷

პროვაიდერმა ორგანიზაციებმა უნდა უზრუნველყონ ამ პროცედურების შესახებ ინფორმაციის მაღალი სიზუსტითა და ნათელი ფორმით გამოქვეყნება. ამასთან, ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ გასაჩივრების შესაძლებლობა დასაშვებია, მიემართებოდეს მედიატორის ქცევას ან პროვაიდერი ორგანიზაციის რომელიმე წესის დარღვევას, და იგი არ შეიძლება, იქნეს გამოყენებული მხარეთა მიერ როგორც მიღწეული შეთანხმებისგან თავის დაღწევის საშუალება.¹⁴⁸

8. კონფიდენციალურობით დაცვის პოლიტიკის შემუშავება

„ეროვნული სტანდარტები და ჯორჯთაუნის პრინციპები თანაბრად აღიარებენ კონფიდენციალურობის მნიშვნელობას, თუმცა არ განსაზღვრავენ კონფიდენციალურობით დაცვის დასაშვებ ფარგლებს ან მისი შეზღუდვის საფუძვლებს.“¹⁴⁹ „აღნიშნული აქტები განამტკიცებენ მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაციების ვალდებულებას, შეიმუშაონ მათი საქმიანობის მიზნებისა და კანონის შესატყვისი პოლიტიკა კონფიდენციალურობის დაცვის სფეროში იმ პირობით, რომ აღნიშნული სტანდარტები იქნება ნათლად ჩამოყალიბებული და მიწოდებული კონფიდენციალურობით დაცული პირებისათვის.“¹⁵⁰

ჯორჯთაუნის პრინციპების თანახმად, პროვაიდერმა ორგანიზაციამ უნდა მიიღოს ყველა მნიშვნელოვანი ზომა, რათა დაიცვას კონფიდენციალურობის ის ფარგლები, რაც დაწესებულია კანონით, განსაზღვრულია მხარეთა, ორგანიზაციის ან მედიატორის მიერ.¹⁵¹

ეროვნული სტანდარტები აწესებს სასამართლოთა ვალდებულებას, შეიმუშაონ კანონის შესაბამისი კონფიდენციალურობის დაცვის პოლიტიკა, რომლითაც დეტალურად განისაზღ-

¹⁴⁵ National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 16.1.

¹⁴⁶ იქვე, Standard 2.6, Complaint Mechanism.

¹⁴⁷ A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle IV, Complaint and Grievance Mechanisms.

¹⁴⁸ იქვე, Principle VI.

¹⁴⁹ Waldman E., Mediation Ethics, Cases and Commentaries, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 347.

¹⁵⁰ A Draft of Principles of ADR Provider Organizations, CRP-Georgetown Commission on Ethics and Standards in ADR, 1999, 2000-2002, Principle IX, Confidentiality, (a)-(c).

¹⁵¹ იქვე, Principle IX, Confidentiality.

ვრება აღნიშნული პრინციპით დაცულ მედიატორთა წრე, საქმეები, დაცვის ფარგლები, პრივილეგიის მქონე პირები და პრინციპიდან დადგენილი გამონაკლისები.¹⁵²

იმ პირობებში, როდესაც სასამართლოს უწევს კონფიდენციალურობით უზრუნველყოფილი მიზნისა და კონფიდენციალურობის დაცვის საფასურის ურთიერთშეფარდება და უპირატესი ინტერესის გამოკვეთა, მან უნდა იხელმძღვანელოს მედიაციის პროცესის კეთილსინდისიერებისა და ურღვევობის დაცვის უმთავრესი ამოცანით.¹⁵³

ეროვნული სტანდარტების შესაბამისად, მედიაციის კონფიდენციალურობის პოლიტიკა არ უნდა ითვალისწინებდეს იმაზე ნაკლები სტანდარტით დაცვის შესაძლებლობას, რაც მხარეთა შემათანხმებელ პროცედურებშია განსაზღვრული.¹⁵⁴

9. მედიაციის ეთიკის კოდექსის დადგენა

ეროვნული სტანდარტები და ჯორჯთაუნის პრინციპები პროვაიდერ ორგანიზაციას აკისრებენ მედიაციის ეთიკის კოდექსის მიღების ვალდებულებას მასთან აფილირებული ნეიტრალური მესამე პირების საქმიანობის პრაქტიკის დასარეგულირებლად. მსგავსად, მედიატორთა ქცევის ევროპული კოდექსი¹⁵⁵ შეიცავს მოწოდებას მედიაციის განმახორციელებელი ორგანიზაციებისათვის, გაავრცელონ ამ კოდექსის მოქმედება მათზე დაქვემდებარებულ მედიატორებზე,¹⁵⁶ ან შეიმუშაონ უფრო დეტალური ეთიკის ნორმები მედიაციის სერვისის იმ თავისებურებებისა და სტილის გათვალისწინებით, რომელთაც ისინი სთავაზობენ კომპანიის სახელით.

მედიატორთა ქცევის ევროპული კოდექსის თანახმად, პროვაიდერმა ორგანიზაციებმა შესაძლებელია, ასევე დაადგინონ დარგობრივი მედიაციის კოდექსები საოჯახო და სამომხმარებლო დავების სფეროში.¹⁵⁷ მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების მიხედვით, პროვაიდერი ორგანიზაციები, მედიაციის პროგრამის ადმინისტრატორები, სასამართლო და ამ სფეროში არსებული სხვა დაწესებულებები უფლებამოსილნი არიან, მედიატორებს ამ ორგანიზაციების წევრობის ან მათ რეესტრში ჩარიცხვის წინაპირობად დაუდგინონ მედიაციის ეთიკის ზემოაღნიშნული წესებისადმი დაქვემდებარება.¹⁵⁸

მედიაციის ეთიკის კოდექსის დადგენისას პროვაიდერებმა უნდა იხელმძღვანელონ მედიაციის პროცესის ერთიანობისა და ურღვევობის, კეთილსინდისიერებისა და ნეიტრალურობის ნახალისების მთავარი მიზნებით.

¹⁵² National Standards for Court-Connected Mediation Programs, Center for Dispute Settlement and Institute of Judicial Administration, 1992, Standard 9.1.

¹⁵³ იქვე, Standard 9.1.

¹⁵⁴ იქვე, Standard 9.1. (d).

¹⁵⁵ European Code of Conduct for Mediators, 2004, <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf>.

¹⁵⁶ Boulle L., Nesic M., Mediator Skills and Techniques: Triangle of Influence, European Code of Conduct for Mediators, Athenaem Press, Great Britain, 2010, 642.

¹⁵⁷ იქვე.

¹⁵⁸ Young M., Rejoice! Rejoice! Rejoice, Give Thanks and Sing: ABA, ACR and AAA Adopt Revised Model Standards of Conduct for Mediators, Appalachian Journal of Law, Vol. 5, 2006, 199.

VI. დასკვნა

კვლევის საფუძველზე შესაძლებელია ითქვას, რომ ეთიკური სტანდარტების არსებობა უზრუნველყოფს როგორც მედიატორთა საქმიანობის რეგულირებას, ისე მთლიანად ქვეყნის მასშტაბით მოქმედი მედიაციის პროგრამების გამართულ ფუნქციონებას.¹⁵⁹ მედიაციის ეთიკის ნესების შემოღებით უზრუნველყოფილი სამი უმთავრესი მიზანი ნათლად გამოიკვეთა მედიატორთა ქცევის მოდელური სტანდარტების პრეამბულაში: მედიატორთა ქცევის რეგულირება, მონაწილე მხარეთა ინფორმირება და საზოგადოების ნდობის ამაღლება მედიაციის, როგორც დავის მოგვარებაზე ორიენტირებული პროცესის, მიმართ.¹⁶⁰

საქართველოში მედიაციის ეთიკის სტანდარტების შემოღება იქნება წინგადადგმული ნაბიჯი მედიატორის „პროფესიად“ ფორმირების გზაზე. ამასთან, ის მოემსახურება საჯარო ინტერესის განხორციელებას და პრაქტიკოსი მედიატორების ანგარიშვალდებულების დანესებას.¹⁶¹

ეთიკური სტანდარტების დადგენა მედიაციის სახელმწიფო და კერძო პროვაიდერებისთვის, განსაკუთრებით, მნიშვნელოვანი იქნება საზოგადოების ნდობის მოპოვებისა და ცნობიერების ამაღლების კუთხითაც. იგი წაახალისებს მოქალაქეთა ინიციატივას, ნებაყოფლობით ნდობა გამოუცხადონ მედიაციას, როგორც ეთიკურ სტანდარტებზე დაფუძნებულ პროცესს.

---

¹⁵⁹ *Waldman E.*, *Mediation Ethics, Cases and Commentaries*, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, United States of America, 2011, 347-348.

¹⁶⁰ მედიაციის ეთიკის რეგულირების აღნიშნულ თანმდევ შედეგებზე იხილეთ: *Rozdeiczer L., Campa A.A.*, *Alternative Dispute Resolution Manual: Implementing Commercial Mediation*, The World Bank Group, IFC, 2006, 51.

¹⁶¹ *Wilson B.*, *Mediation Ethics: An Exploration of Four Seminal Texts*, 12 *Cardozo J. Conflict Resol.*, 2010-2011, 120.